

Emlékezés Domokos Rókusra

„Domokos úgy élt mindig, mint egy apostol...” — ezt egy küzdőtársa írta róla. „Szükszavú ember volt — mindig olvasott” — emlékezett rá nemrég egy távoli rokona. „...Az én jó édesapám a családapák mintaképe volt..., rajongásig szeretettük őt...” — ezt lánya fogalmazta. „Vállalni a felismert igazságot, a gúnyt, az üldözést, a mártíromság töviskoszorúját, hirdetni és vallani a munkásosztály nagy ügyének igazságait, és hű maradni azokhoz mindenkor és minden nehéz körülmények között. Úgy élni, hogy cselekedeteink összhangban legyenek a hirdetett elveinkkel és igazságainkkal: ez a lelki nagyság. Ez volt Domokos Rókus, a szocializmus igazságainak apostola.” Ez a ravatalánál hangzott el.

A Csongrádon élő kubikosok száma — családtagokkal együtt — meghaladta a 7 ezer főt. Ebből 3200-an voltak munkavállalók. A város irányító szerveinek munkájában állandósult szociálpolitikai kategória a szegényügy. Csongrádon az irni, olvasni nem tudók aránya 12,4 százalék volt. Szegénység, megaláztatás, jogfosztottság. Ezek azok a csongrádi tények, amelyeket Domokos Rókus látott. De nem akárhogyan. Összefüggéseit is érzékelte. Tudta, értéke, hogy a helyi viszonyok az akkori magyar valóság részét alkotják.

Csak következtetni lehet, hogy milyen szívósan képezte magát, 1918–19 forradalmas időszakában tett valamennyi jelentős fellépése arra mutat, hogy átgondolt, tudatos elhatározások vezérelték cselekedeteit.

1918. november 1-én és 2-án az utcára özönlenek Csongrád szegényei. Jogos lázadás ez a háború okozta éhínség, a spekulánsok, a sanyargató közellátási rendellenesség ellen. De a tiltakozás módja ösztönös: vak fosztogatásba torkollik. Ez okot ad a hatóság brutális fellépésére és a csendőrtűz több halálos áldozatot követel.

Sebestyén István

tel. Domokos és társai a népbator indulatát visszafogó beszédekkel tartanak. Így akadályozzák meg, hogy a proletár vér tovább ömöljön. A véres tanulság is bizonyára ösztönözött adott Domokosnak, hogy oktató előadásokat tartson. Amikor egy a városba kerülő ismeretlen agitátort lerángatnak szónokló helyéről a csongrádiak, ő azt mondja: „...A fiatalember kommunizmust akart hirdetni, de itt ez még korai. Arra ez a nép még nem érett meg, arra ezt a népet még nevelni kell.” Amikor 1919. március 21-én nagyot lendült a történelem, Domokos Rókus tudta hol a helye, mi a feladata. A fölmunkásmozgalom régi vezetőjéből az egyesült munkáspárt helyi titkára lett. A megyei munkástanács ülésén a Tanácsok Országos Gyűlésének tagjává választották. A magas fórumok munkájában is cselekvő módon vett részt. Termelési biztostként is dolgozott. Tömörkényen termelőszövetkezetet szervezett.

A Tanácsköztársaság leverése után 29 hónapot töltött Horthy börtönében. De szabadságkor úgy tért haza, hogy a Népszava már a kezében volt. A helyi hatóságok jól ismerték, állandóan zaklatásoknak volt kitéve. A rendszerben mindenütt jelenlévő félelem sok embert elriasztott a környezetéből; egyesek elveit, nézeteit, törekvéseit nem értették. A gyanakvás, az értetlenség mellett súlyos megélhetési gondok gyötörték. 1929-ben munka, jobb és nyugodtabb élet reményében költözött a fővárosba. A munkásmozgalomtól nem szakadt el. Látnyanyoson az SZDP titkára, a Földmunkás-Szövetség alelnöke és a Szabadság Dalnok társja volt.

Száz évvel ezelőtt, 1878-ban született Csongrádon. Nyiladozó tudata korán fel fogta a dolgozó osztályok súlyos helyzetét. Küldetést érzett magában: tanult és tanított. Ismerte a helyes cselekvési irányt. Forradalmár volt.

Gazsó Béla

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

Kacsóh Pongrácz: János vitéz előadás a Dóm téren, ma este 9 órakor.

Balázs Irén textilkiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, naponta 10–18 óráig.

Samu Géza szobrászművész kiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, naponta 10–18 óra között.

Alföldi festők kiállítás a Gulácsy Lajos Teremben. Megtekinthető 9.30 és 17.30 között.

A 19. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, naponta 10–19 óra között.

Medgyessy Ferenc-emlékkiállítás a November 7. Művelődési Központban, megtekinthető naponta 10–18 óra között.

Kiss Rózsa Ilona kerámikusművész kiállítás a Juhász Gyula Művelődési Központban, mindennap 10–18 óra között.

Váro Márton szobrászművész kiállítás a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában, naponta 10–18 óra között.

A Szegedi Szabadtéri Játékok húsz éve. Kiállítás a Móra Ferenc Múzeum dísztermében, valamint a múzeum állandó kiállításai.

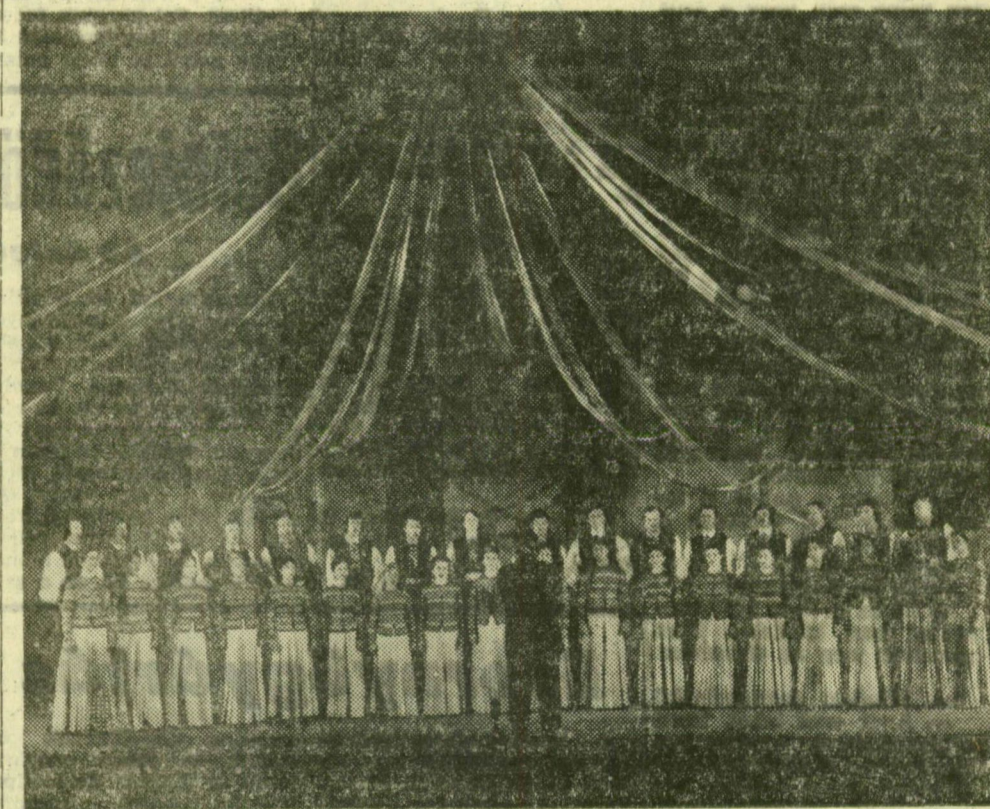
A Víz előtti Szeged, a Somogyi-könyvtár kiállítása, naponta 10–18 óra között.

Hajdú-Bihar megye népművészete. Kiállítás a szegedi Tömörkény István Művelődési Házban, hétfő kiutalásával naponta 10–12 és 14–18 óra között.

Hétfőn érkeznek a moszkvai balettművészek

A Moszkvai Nagyszínház egyik balettmestere már a harmincas évek elején megalapította a Balettművészeti Színház társulatát azzal a céllal, hogy közelebb vigyék az élethez a baletet. Mivel ekkor csak régi baletteket játszottak, a moszkvai Művész Színház hagyományaira támaszkodva különböző újításokat vezettek be. 1940-ben egyesültek a Nyemirovics-Dancsenko Színház zene- és operatársulatával, nemcsak szerkezetileg: a két gárda gyorsan összehangolta művészi elveit is. A balettmesteri feladatkör betöltésére a Balettművészeti Színház egykori tanácsát, majd mesterét, *Vlagyimir Burmeiszt* választották, akinek koreográfusi munkássága, művészegyenisége az új társulatnál bonitakozott ki.

Ez a társulat, a moszkvai *Sztanyiszlavszkij és Nyemirovics-Dancsenko Színház* balettlje immár harmadszor vendégszerepel a Szegedi Szabadtéri Játékokon. Itt voltak a felújítás éveiben — akkor jártak külföldön először — C. Pugni: *Esmeraldát* táncolták, és mindjárt a következő nyáron visszatértek *Ny. I. Pejko: Jaenne d'Arcy*ával. Mindkét bemutató rendező-koreográfusa Burmeiszter volt. Most tehát 18 év után találkozhatunk ismét a kitűnő együttessel, mely az elmúlt heten Budapesten vendégszerepelt. Az előzőrs *Jakov Lvovics Markovics* igazgatóhelyettes vezetésével ma, vasárnap délelőtt érkezik a társulat pedig hétfőn déli tájban, szálláshelyére, a Royalhoz. Aznap és kedden este próba a Dóm téren, szerdán bemutató a *Copelli*ával. Deitbes háromfelvonásos balettlje újdonság a szegedi játékok műsorán. A koreográfus-rendező *Alekszej Csicsinadze*, a díszletek és jelmezek tervezője *E. G. Szienberg*, a karnistér *M. V. Jurorszkij*. A moszkvai balettművészek összesen három előadást tartanak. Augusztus 16. és 18-án *Swanilda* szerepében *Margarita Drozdova*, *Franzként Vagyim Tegyejev*, *Coppeli*us szerepében *Alekszandr Domasov*, a címszerepben *E. Bengyel*, *Lotharként pedig Jurij Grigorjev* látható. Az augusztus 20-i előadásban, az idei fesztiválnyar utolsó szabadtéri programján, a következő szolisták lépnek fel a fentemlített szerepek sorrendjében: *Galina Krapivina*, *Mihail Krapivin*, *Vlagyimir Kirillov*, *A. Kravec* és *Oleg Jegorov*.

A népi együttes idei műsorának is színvonalas produkciói voltak a táncok közé iktatott ének- és zenekari számok. Képviselet: a Pászti Miklós vezette énekkar Kodály: Mátrai képek című művének előadása közben

A szegediek kitüntetik a táncot Barkóczy Sándor nyári „tere”

Integetek, leugrik a bicikliről: „Természetesen, mikor? Kilencor próba, utána megfellel? Tudja, a Tömörkényben!” Vezérszavak. Biztos vagyok benne, sohasem töpreng egy-egy beszélgetés előtt: mit fogok mondani? Válaszol a kérdésekre, készségesen, őszintén. Hisz mindig a munkáról van szó. Lehet arról többfélet mondani? Csak az igazat, hogy szereti, hogy a teljes tér az összes szabályaival-követelményeivel, hamisságaival, próbatételeivel, kézzre játszó bizonyosságaival — „a kisujjában van”. Ezúttal megpróbáltam — tekintettel a jubileumra — valami másról beszélni. Nem sikerült.

1.

Barkóczy Sándor, az Operaház koreográfusa és balettmestere, az Állami Balettművészeti igazgatóhelyettese, a szegedi szabadtéri örökös tánc-átymestere, a dóm-színpadon 20 éve látott mindenfajta mozgásművészeti „megmozdulás” tervezője és a kivitelezés irányítója — megint a munkáról beszélt. Pedig — sokéves ismeretség után — nem maradt leplezetlen a provokáció: „Bicikli? Mi fér még bele ebbe a sportszerű életmódba? Ennyi szabad időbe?”

Gondoltam, ellát a sztorikkal, hisz érdekli az olvasókat, mit csinál a „művész úr”, úgy szólítják városzerte, akik minden évben találkoznak vele, a Somogyi téjívóban, a strandon, a kolégiumban, ahol „lökik...”. Mit csinál, amikor nincs a téren?

Nyílt tekintetében mosolygós megértés csillant, elmondta — de sztorik nélkül. Mert mi is lenne a különleges abban, hogy aki ennyire „megianulta” a dóm-színpadot, gyorsan és pontosan dolgozik, a nyarakkal szaporodó pihenőidejében keverékre ül, megnézi az újat a városban meg a környéken, élvezzi a napot-vizet — mint más. Mindenképpen az a fontos, ami a színpadon-téren történik.

Húsz évvel ezelőtt? Fő, hogy értették egymást, akik között nyelvtudásával közvetített. Az *Esmeraldát* be-

mutató szovjet balettegység meg a házigazdák is örülhettek, hogy a szakszöveggel sem lehetett probléma, mert személyében akadt tolmács. Abban az évben kapta az első megbízást is — a János vitéz táncbetéteire. Amikor *Galina Ulanovák* jötték, a szabadtéri harmadik évében, asszisztált a Kővirág színpadra vitelében. Nem egyszerűen szakmai, hanem baráti segítség volt ez, hisz a moszkvai nagyszínházi együttesben számosan voltak évfolyamtársai: 1957-ben együtt vizsgáltak Moszkvában. Aztán következett: sokféle műfajban — sokféle koreográfia, az adott produkciónak mindig megfelelő, de inkább annál magasabb színvonal. „A szegediek kitüntetik a táncot. Mindig az az érzésem, itt jobban szeretik ezt a művészetet, mint máshol.”

2.

Visszanézve: a kedvenc munka? Az *Aidát* említi, a tavalyi különösen érdekes feladat volt és nagy siker. A *Háry* következik. E két különböző műfajban nemcsak a táncok-mozgások nagyobb szerepét, hanem az alkotói fantázia próbáit becsúli. Próbált táncosokkal dolgozni, az évek során már-már állandósult az „szegedi stáb”: gyorsan tanuló, gyors felfogóképességű, a változtatásokra az előadás előtti pillanatban is képes, jó sültüszékű balettszók táncolhatnak a dómterén. *Szónyi Nóra* például itt mutathatta meg először, hogy nemcsak a klasszikus szerepekben kiváló; *Erdélyi Sándor* itt debütált, első szöveg-szerepét a *Háryban* kapta. A fiatalok mellett az érett művészek is szívesen jönnek, *Kun Zsuzsa*, *Róna Viktor*, *Kékesi Mária*, *Szumrák Vera*, *Dózsa Imre*, *Pongor Ildikó*... És a külföldiek, mint a *Carmenben Emilia Kirova*, távaly a *Cigánybáróban Hanna Vlacilova*. És a szabadtérin kívül? Lehet vagy 15 éve, hogy bemutatták *Barkóczy* egyik legelső és máig a legértékesebbek között számotartott művét, a *Prokofjev*-zenére tervezett *Klasszikus szimfóniát*; a *Bartók* táncszítré is szívesen gondolt vissza, *Rimszkij-Korszakov* *Seherezádejára* és persze az elmúlt évadban bemutatott egyfelvonásosra: a *Koncertinót* *Lendvai Kamilló* zenéjére koreografálta.

3.

A tervek? Új feladatok az Operaházban; koncertfilm, csehszlovák-magyar koprodukció, ő lesz a koreográfusa. Új év a balettművészetben; az idén volt először végzős évfolyama, a hat tehetséges fiú már „elkelt”, az Operaházban, Pécsen, az operettszínházban erősítik a balettkarokat, *Jezerniczky Sándor* pedig a Szovjetunióba szólítja a szerződése: *Összel* jöhet az új utánpótlás.

Sulyok Erzsébet

Vizsga a gyakorlótéren

A lőtéren vagyunk. Tikkasztó a meleg. A vizsga lőgyakorlatra sorakozó újonc-határőrök veritékeznek. A lövészet a szakfegyvernemek csoportosításának megfelelően folyik. A találatoktól megpördülnek, vagy lebuknak a vaslemez alakok. Az első raj kiválóan vizsgázott, a második is, meg a harmadik is. Újabb egység foglalja el a tűzszakaszt. A tűzparancsra eldördülnek a fegyverek. Az eredmény ismét kiváló. A lövészet vezetője — *Varga István* őrnagy — joggal elégedett, hiszen zászlóaljának huszonegy raja, hét szakasza kiváló lett. Nem megfelelő minősítést egyetlen katonára sem kapott.

A raj- és a szakasparancsnokok gratulálnak az újonc-határőröknek a kiváló eredményért, a századparancsnokok pedig az alparancsnokoknak, a kiemelkedő eredményeket hozó oktató-nevelő munkáért. A kiképző zászlóalj minden katonája boldog. A három hónapig tartó fázrasztó munka gyümölcse ezért. A szocialista verseny-mozgalomban vállalt követelményeket magas szinten teljesítették az alegységek. Az elnyert kiváló és élenjáró címeket *Dudás István* ezredes — a magasabb egység parancsnoka — adta át a győzteseknek.

Az újoncok a határra kerültek. Huszonegy hónap

át őrzik az országhatárt, sokan saját megyéjükben, Csongrádban, vagy Bács-Kiskunban — a Duna-Tisza között. A kiképzőket pedig együtt maradt. A legutóbbi sorozáson katonának alkalmasnak minősítettek várják, és készítik fel azokat a majd három hónap alatt a határőrizeti szolgálatra. Az alparancsnokok egy része viszont leszerelt, távozott a kiképzők közösségéből. Újra az iparban, a mezőgazdaságban dolgoznak, tanult szakmájuknak, képzettségüknek megfelelően. Legtöbben a bevonulásuk előtti munkahelyükre mentek vissza. Szellemileg felkészültebbek fizikailag erősebbek lettek katonáknál. S valamennyien helytálltak az utolsó percig. Kiváló katonák, kiváló nevelők, kiváló alparancsnokok voltak. *Szilágyi József* szakaszvezető — a Delta Kereskedelmi Vállalat dolgozója, deszki lakos — például a Határőrség Kiváló Katonája címet nyerte el és az egység élenjáró rajparancsnoka lett. Tizennyolc hónapon át eredményesen parancsnokkodott, miközben a mozgalmi munkát is eredményesen végezte és ifjúsági szervező volt. A kiváló katonára tizennyolc dicsérrel távozott a határőrségtől.